

SLOVESA (VERBA)

- Vyjadřují **děj**, tj. buď **činnost podmětu** (*nesu, jdu*), nebo **stav podmětu a změnu jeho stavu** (*stárnu, žiju*)

❖ DRUHY SLOVES

- Děj slovesa se může týkat také předmětu. Podle toho rozlišujeme **slovesa předmětová** (potřebují doplnění předmětem na nich závislým - *nesu knihu, pomáhám jim*) a **bezpředmětová** (nevyžadují doplnění předmětem nebo na nich předmět záviset nemůže - *jdu, žiju, stárnu*). Slovesa vyjadřující stav nebo jeho změnu jsou vždy **bezpředmětová**.
- **Předmětové sloveso** má určitou **stálou vazbu**, spojuje se buď s **pády prostými** (nejčastěji se 4. pádem, ale také s 2., 3. nebo 7. pádem) anebo s **pády předložkovými** (vyžadují k sobě určitou předložku - *diskutovat o problému*).
- Slovesa jsou zpravidla slova s plným věcným významem - **slova plnovýznamová**. Jen některá slovesa nemají vlastní plný význam věcný a ve spojení s infinitivem jiného slovesa vyjadřují poměr tohoto významového slovesa k podmětu - jsou to **slovesa pomocná** (*má pracovat, musí se učit, chce odjet, může přijít*)
- Sloveso, které jen spojuje jmenný přísudek s podmětem (sloveso *být, stát se, stávat se*) je **sloveso sponové** (*bratr je zdrav, stal se nápadným*).

❖ TVOŘENÍ SLOVES

- Slovesa mohou být **neodvozená** (*jít, nést, volat, vidět*), nebo jsou **odvozena příponami a předponami od slov stejného základu**.
 - ❖ **Příponami (sufixy)** jsou odvozena slovesa **od sloves** (*říkat od říci, usínat od usnout, házet od hodit* atd.), nebo **od substantiv a adjektiv** (*pracovat od práce, hněvat se od hněv, bělit od bílý, měkčit od měkký* atd.).
 - **Slovesa odvozená od substantiv nebo adjektiv** znamenají buď **činnost** (*měkčit, bilit, zlepšit, zkrátit* atd.), anebo **stav nebo změnu stavu** (*stárnout, zmodrat, blednout* atd.).
 - Některá slovesa jsou odvozena **od citoslovcí** - *břinknout, cinknout, cvaknout* atd.
 - ❖ **Předponami (prefixy)** se odvozují slovesa **od sloves a pozměňuje se tím jejich význam** (*skočit - vyskočit, seskočit, odskočit* atd.).
- Význam sloves se pozměňuje také **přidáním zvrtného se/si** (*valit - valit se, mýt - mýt se, zpívat - zpívat si* atd.).

❖ VID A ROD U SLOVES

A) Vid

- Určuje slovesný děj podle jeho průběhu.
- Rozlišujeme **vid dokonavý** (*napišu, udělám, přečtu*) a **nedokonavý** (*píšu, dělám, čtu*).
 - **Dokonavé sloveso** vyjadřuje **děj ohraničený, ukončený**.

- Slovesa dokonavá **nemohou vyjádřit přítomný děj**, jejich tvary přítomného času označují už **děj budoucí** (vyrobí nové stroje, napíše dopis).
- Dokonavá slovesa jsou někdy **prostá** (řekne, sedne si, skočí, koupí atd.), ale častěji **bývají spojena s předponou**, která **pozměňuje význam slovesa** (napíše, přinese, odejde, vydělá atd.). Nejčastěji se tvoří **přidáním přípony ke slovesu nedokonavému** (dělat – udělat, rozdělat; spát – zaspát, přispat (si), dospát atd.).
- **Nedokonavé sloveso** vyjadřuje **děj probíhající, neukončený**.
 - Slovesa nedokonavá **vyjadřují tvary přítomného času** děj přítomný, **budoucí čas** vyjadřují zpravidla **složeným tvarem** (budu/budeš/budou ... + *infinitiv významového slovesa*).
 - Nedokonavá slovesa jsou často **slovesa neodvozená** (nevytvořená od jiných slov stejného základu), **nebo** jsou **odvozena příponou od sloves dokonavých** (skákat od skočit, házet od hodit, kupovat od koupit – často dochází k hláskové změně v kmeni).
- **POZOR!** V **rozkazovacím způsobu kladném** mohou být použita **dokonavá i nedokonavá slovesa** (Zavři okno! – Zavírej dveře!), ale v **záporném rozkazovacím způsobu** bývá zpravidla **sloveso nedokonavé** (Nezavírej okno! – Nezalévej květiny!).

B) Rod

- Rod slovesný je dvojitý – **činný(aktivum) a trpný(pasivum)**
 - **Rodem činným** se vyjadřuje, **co činí podmět: původce děje je tedy podmětem věty** (Učitel chválí žáky., Jana čte knihu.).
 - **Rodem trpným** se vyjadřuje **děj, který činí někdo jiný než podmět věty: původce děje není tedy podmětem věty** (někdy bývá předmětem věty – Žáci byli chváleni učitelem.; někdy nebývá vyjádřen – Žáci byli chváleni.). Podmět pak vyjadřuje cíl děje (na koho, nebo na co se děj zaměřuje).
- **Dvojitý rod mají zpravidla slovesa předmětová**, a proto tvoří zvláštní tvary pro rod trpný (**jsou chváleni, jsou čteny** atd.). Slovesa nepředmětová mají pouze tvary rodu činného.
- Trpný rod **se vyjadřuje**:
 - **opisným tvarem trpným** (být + *příčestí trpné*) – je volán, byl bit, byla připravována atd.
 - **zvratnou podobou slovesa** (obilí se mlátilo, porada se připravovala atd.) – používá se většinou u sloves nedokonavých. Použití trpného rodu tvořeného zvratnou podobou slovesa se zpravidla omezuje pouze na 3. os. sg.. U nepředmětných sloves (slovesa, která nemohou mít za sebou žádný předmět) se touto formou vyjadřuje anonymizace původce děje (*Jde se. – Sedí se tam dobře.*)

❖ DALŠÍ MLUVNICKÉ KATEGORIE U SLOVES

Slovesa vyjadřují také následující mluvnické kategorie:

- ❖ *osobu (persona)* (první (já, my), druhou (ty, vy), třetí (on/ona/ono, oni/ony/ona))
- ❖ *číslo (numerus)* (jednotné – singulár; množné – plurál)
- ❖ *čas (tempus)* (přítomný, minulý, budoucí)
- ❖ *způsob (modus)* (oznamovací, rozkazovací, podmiňovací)

➤ ČAS (TEMPUS)

- Slovesa mohou vyjadřovat **trojí čas**:
 - **přítomný (prézens)**
 - U **nedokonavých sloves** se vyjadřuje **jednoduchými tvary určitými** (*volám, voláš, volají, ...*). **Slovesa dokonavá** vyjadřují přítomný čas **tvary shodnými i pro čas budoucí** (*zavolám, vrátím se, ...*)
 - **budoucí (futurum)**
 - U **dokonavých sloves** se vyjadřuje rovněž **tvary přítomnými**.
 - U **nedokonavých sloves** se vyjadřuje **složenými tvary** – *budu/budeš/budou ... + infinitiv významového slovesa*
 - U **několika sloves nedokonavých** (většinou s významem pohybu) se vyjadřuje budoucí čas **tvarem jednoduchým s předponou po- (pů-)** – *ponesu, poběžím, půjdu* atd.
 - **minulý (préteritum)**
 - Vyjadřuje se **u všech sloves tvary složenými z příčestí činného** (*volal, psala, dělali*) + **přítomných tvarů slovesa být** (*volal jsem, psala jsi, dělali jsme*). Pouze **ve 3. os. sg. i pl.** pomocné sloveso **být není vyjádřeno** (*volal, psala, dělali*).

➤ ZPŮSOB (MODUS)

- V češtině lze vyjádřit **způsob oznamovací, rozkazovací, podmiňovací**.
 - ❖ **Způsob oznamovací (indikativ)** prostě oznamuje děj jako jistý, skutečný.
 - ❖ **Způsob rozkazovací (imperativ)** vyjadřuje rozkaz nebo přání.

1 souhl.	2. os. sg.	2. os. pl.	1. os. pl.
3. os. pl.	-----	-te	-me
píšou	piš	pište	pišme
prosí	pros	proste	prosme
prominou	promiň	promiňte	promiňme
-ují: kupují	kupuj	kupujte	kupujme

2 souhl.	2. os. sg.	2. os. pl.	1. os. pl.
3. os. pl.	-i	-ěte/-ete	-ěme/-eme
čtou	čti	čtěte	čtěme
jdou	jdi	jděte	jděme
řeknou	řekni	řekněte	řekněme
vezmou	vezmi	vezměte	vezměme
otevřou	otevři	otevřete	otevřeme

-ají/-ejí/-ějí	2. os. sg.	2. os. pl.	1. os. pl.
3. os. pl.	-ej	-ejte	-ejme

dělají vracejí se odcházejí rozumějí	dělej vracej se odcházej rozuměj	dělejte vracejte se odcházejte rozumějte	dělejme vracejme se odcházejme rozumějme
---	---	---	---

Nepravidelné tvary

být	bud'	bud'te	bud'me
stát	stůj	stůjte	stůjme
(Pozor! stát se	staň se	staňte se	staňme se - pravidelné)
jít	jez	jezte	jezme
odpovědět	odpověz	odpovězte	odpovězme
mít	měj	mějte	mějme
jít	jdi	jděte	jděme
přijít	přijď	přijďte	přijďme
	pojd'	pojd'me	pojd'te
odejít	odejdi	odejděte	odejděme

- **POZOR!** V rozkazovacím způsobu kladném mohou být použita *dokonavá i nedokonavá slovesa* (Zavři okno! – Zavírej dveře!), ale v *záporném rozkazovacím způsobu* bývá zpravidla *sloveso nedokonavé* (Nezavírej okno! – Nezalévej květiny!).

- ❖ **Způsob podmiňovací (kondicionál)** vyjadřuje děj možný, který se klade jako podmínka nebo přání, anebo děj podmíněný, který by nastal, kdyby se splnila jistá podmínka.

Rozlišujeme:

- **podmiňovací způsob přítomný** (vyjadřuje děj možný v přítomnosti nebo budoucnosti - tj. uskutečnitelný – *Chtěl bych hodně cestovat.*)

o *Tvoření:*

	singulár	plurál
1. os.	<i>volal bych</i>	<i>volali bychom</i>
2. os.	<i>volal bys</i>	<i>volali byste</i>
3. os.	<i>volal by</i>	<i>volali by</i>

- Ve spojkách *kdyby, aby* se tvary *bych, bys, by, bychom, byste* spojují v jediný tvar – *abych, abys, aby, bychom, abyste* (*zavolal bych – Řekl mi, abych mu zavolal.*)

- **podmiňovací způsob minulý** (vyjadřuje děj v minulosti možný, ale neuskutečnitelný nebo neuskutečněný – *Kdybyste byli rychleji veslovali, byli byste vyhráli.*)

o *Tvoření: K tvarům přítomného podmiňovacího způsobu se zpravidla přidávají tvary byl, byla, ... nebo býval, bývala, ... (byl bych zavolal, býval bych zavolal, byl bych býval zavolal ...)*

- V 2. os. sg. u sloves *se zvratným slovesem se, si* (*bránit se, koupit si*) **odděluje se –s od tvaru bys a připojuje se ke zvratnému zájmenu** (*bránil by ses, koupil by sis, byl by sis přál* atd.).

❖ TVOŘENÍ SLOVESNÝCH TVARŮ (ČASOVÁNÍ, KONJUGACE)

Časování sloves pravidelných se dělí podle tvaru 3. osoby sg.:

- 1. třída **-e** (nes-**e**)
- 2. třída **-ne** (tisk-**ne**)
- 3. třída **-je** (kupu-**je**)
- 4. třída **-í** (pros-**í**)
- 5. třída **-á** (děl-**á**)

❖ **1. TRÍDA (3. OS. SG. PŘÍT. Č. NA -E)**

- **Vzory tvrdé** (*nese, bere*):

Oznamovací způsob přítomný:

	<i>singulár</i>		<i>plurál</i>	
1. os.	nes u	ber u	nes em(e)	ber em(e)
2. os.	nes eš	ber eš	nes ete	ber ete
3. os.	nes e	ber e	nes ou	ber ou

Rozkazovací způsob:

	<i>singulár</i>		<i>plurál</i>	
1. os.	----	----	nes me (čt ěme)	ber me (rv ěme)
2. os.	nes (čt í)	ber (rv í)	nes te (čt ěte)	ber te (rv ěte)

Ostatní tvary:

<i>příčestí činné (minulý čas)</i>	nes l, -a, -o, -li/-ly/-la ; bral, -a, -o, -li/-ly/-la
<i>příčestí trpné</i>	nesen, -a, -o, -ni/-ny/-na ; brán, -a, -o, -ni/-ny/-na
<i>infinitiv</i>	nést, brát

- **Vzor měkký** (*maže*):

Oznamovací způsob přítomný:

	<i>singulár</i>	<i>plurál</i>
1. os.	maž u	maž em(e)
2. os.	maž eš	maž ete
3. os.	maž e	maž ou

Rozkazovací způsob:

	<i>singulár</i>	<i>plurál</i>
1. os.	----	maž me (poš leme)
2. os.	maž (poš li)	maž te (poš lete)

Ostatní tvary:

příčestí činné (minulý čas)
příčestí trpné
infinitiv

maz**al**, maz**ala**, maz**alo**, maz**ali/-ly/-la**
maz**án**, maz**ána**, maz**áno**, maz**áni/-ny/-na**
mazat

Poznámky:

- U měkkého vzoru **maže** dochází v přítomných tvarech ke změnám kmenových souhlásek: s→š, z→ž, ch→š, k→č, h→ž, r→ř, n→ň (*psát-píše, mazat-maže, plakat-pláče, lhát-lže, orat-oře, stonat-stůně*).
- Mnoho sloves má i **dubletní tvary podle vzoru 5. třídy** (dělá) – *orat – oře i orá, párat – páře i párá, kousat – koušu i kousám, klouzat – kloužu i klouzám, řezat – řezu i řezám* atd.
- Někteří slovesa mají **rozkazovací způsob** jen podle 5. třídy (*skákat – skáče – skákej*), sloveso **plakat** má obojí tvary – *neplač, neplakej*.

- **Vzory smíšené (peče, umře):**

Oznamovací způsob přítomný:

	singulár		plurál	
1. os.	peč u	umř u	peč em(e)	umř em(e)
2. os.	peč eš	umř eš	peč ete	umř ete
3. os.	peč e	umř e	peč ou	umř ou

Rozkazovací způsob:

	singulár		plurál	
1. os.	----	----	peč me	umř eme
2. os.	peč	umř í	peč te	umř ete

Ostatní tvary:

příčestí činné (minulý čas)
příčestí trpné
infinitiv

pek**l**, **-a**, **-o**, **-li/-ly**; umřel, **-a**, **-o**, **-li/-ly**
peč**en**, **-a**, **-o**, **-ni/-ny/-na**; třen, **-a**, **-o**, **-ni/-ny/-na**
péc**i** (péc**t**), umřít

❖ 2. TŘÍDA (3. OS. SG. PŘÍT. Č. NA -NE)

- **Pravidelné vzory (tiskne, mine):**

Oznamovací způsob přítomný:

	singulár		plurál	
1. os.	tisk nu	min u	tisk nem(e)	min em(e)
2. os.	tisk neš	min eš	tisk nete	min ete
3. os.	tisk ne	min e	tisk nou	min ou

Rozkazovací způsob:

	singulár		plurál	
1. os.	----	----	tisk něme	min ěme (hněme)

2. os. tisk**ni** **miň** (hni) tisk**něte** tisk**něte** (h**něte**)

Ostatní tvary:

příčestí činné (minulý čas) tisk**l**, **-a**, **-o**, **-li/-ly**; min**ul** **-a**, **-o**, **-li/-ly**
 příčestí trpné tiš**ťen** (tisk**nut**)-a, -o, -ni/-ny/-na; min**ut**, **-a**, **-o**, **-ti/-ty/-ta**
 infinitiv tisk**nout**, min**out**

Poznámky:

- Ke vzoru **tiskne** náležejí slovesa, která mají před zakončením **-ne** souhlásku (tisk**ne**).
- Ke vzoru **mine** náležejí slova, která mají před zakončením **-ne** samohlásku (min**e**), nebo r,l (hr**e**) a slovesa hne (poh**ne**), lne (ln**out**), mne (mn**out**), usne (usn**out**), dostane (dost**at**), zastane se (zast**at se**).

- **Vzor nepravidelný (začne):**

	singulár		plurál	
1. os.	zač nu	zaj mu	zač nem(e)	zaj mem(e)
2. os.	zač neš	zaj meš	zač nete	zaj mete
3. os.	zač ne	zaj me	zač nou	zaj mou

Rozkazovací způsob:

	singulár		plurál	
1. os.	----	----	zač něme	zaj měme
2. os.	zač ni	zaj mi	zač něte	zaj měte

Ostatní tvary:

příčestí činné (minulý čas) zač**al**, **-a**, **-o**, **-li/-ly**; zaj**al** **-a**, **-o**, **-li/-ly**
 příčestí trpné zač**at**, **-a**, **-o**, **-ti/-ty**; zaj**at**, **-a**, **-o**, **-ti/-ty**
 infinitiv zač**ít**, zaj**mout**

❖ 3. TŘÍDA (3. OS. SG. PŘÍT. Č. NA -JE)

- **Vzory:** *kryje* (kryl, krýt)
kupuje (kupoval, kupovat)

	singulár		plurál	
1. os.	kry ji , kry ju	kupu ji , kupu ju	kry jeme	kupu jeme
2. os.	kry ješ	kupu ješ	kry jete	kupu jete
3. os.	kry je	kupu je	kry jí , kry jou	kupu jí , kupu jou

Rozkazovací způsob:

	singulár		plurál	
1. os.	----	----	kry jme	kupu jme
2. os.	kry j	kupu j	kry jte	kupu jte

Ostatní tvary:

příčestí činné (minulý čas) kryl, -a, -o, -li/-ly; kupoval, -a, -o, -li/-ly
příčestí trpné kryt, -a, -o, -ti/-ty; kupován, -a, -o, -ni/-ny
infinitiv krýt, kupovat

❖ 4. TŘÍDA (3. OS. SG. ZAKONČENÁ NA -Í)

- **Vzory:** *prosí* (prosil, prosit)
trpí (trpěl, trpět)
sází (sázel, sázet)

Oznamovací způsob přítomného času:

	singulár			plurál		
1. os.	prosím	trpím	sázím	prosíme	trpíme	sázíme
2. os.	prosíš	trpíš	sázíš	prosíte	trpíte	sázíte
3. os.	prosí	trpí	sází	prosí	trpí	sázejí i sází

Rozkazovací způsob:

	singulár			plurál		
1. os.	---	---	---	prosme (mysleme)	trpme (bděme)	sázejme
2. os.	pros (mysli)	trp (bdi)	sázej	proste (myslete)	trpte (bděte)	sázejte

Ostatní tvary:

příčestí činné (minulý čas) prosil, -a, -o, -li/-ly/-la
trpěl, -a, -o, -li/-ly/-la
sázel, -a, -o, -li/-ly/-la
příčestí trpné prošen, -a, -o, -ni/-ny/-na
trpěn, -a, -o, -ni/-ny/-na
infinitiv sázet, -a, -o, -ni/-ny/-na
prosít, trpět, sázet

Poznámky:

- Ke vzoru *prosí* patří slovesa, která mají v minulém čase před koncovkou **-i-** (*prosil*).
- Ke vzoru *trpí* a *sází* patří slovesa, která mají v minulém čase před koncovkou **-e-** (*trpěl*, *sázel*).
- Ke vzoru *sází* náležejí slovesa, která se liší od vzorů *prosí* a *trpí* tvarem **rozkazovacího způsobu** (*pros*, *trp* --- *sázej*) a ve **3. os. pl.** vedle tvaru zakončeného na **-(e)jí** (*sázejí*) mají i tvar zakončený na **-í** (*sází*).

❖ 5. TŘÍDA (3. OS. SG. PŘÍT. Č. NA -Á)

- **Vzor dělá** (dělal, dělat):

Oznamovací způsob přítomný:

	singulár	plurál
1. os.	dělám	děláme
2. os.	děláš	děláte
3. os.	dělá	dělají

Rozkazovací způsob:

	singulár	plurál
1. os.	----	dělejme
2. os.	dělej	dějte

Ostatní tvary:

příčestí činné (minulý čas)	dělal, dělala, dělalo, dělali/-ly/-la
příčestí trpné	dělán, dělána, děláno, dělání/-ny/-na
infinitiv	dělat

Poznámky:

- Slovesa s **b, p, m, v** před koncovkou **-á** mívají tvary **přítomného času** také podle vzoru **bere** – např. *hýbá i hýbe, klepá i klepe, kopá i kope koupá (se) i koupe (se)*. V **rozkazovacím způsobu** mají tato slovesa tvary podle vzoru **dělá** (*klepej, kopej, hýbej, koupej se* atd.) a jen **některá i podle vzoru bere** (*nasyp i nasypej, nech i nechej, šlap i šlapej*).
- Sloveso **mít** se skloňuje podle vzoru **dělá** jen v **přítomném čase** (*mám, máš, má, máme, máte, mají*), v **minulém čase** přijímá tvary podle vzoru **trpí** (*měl, měla, mělo, měli/-y/-a*).

➤ SLOŽENÉ TVARY PRO BUDOUCÍ A MINULÝ ČAS

❖ BUDOUCÍ ČAS

- tvoří se dvěma způsoby:
 - U **dokonavých sloves** se vyjadřuje rovněž **tvary přítomnými** (zavolám, uděláte, usnou atd.)
 - U **nedokonavých sloves** se vyjadřuje **složenými tvary** – *budu/budeš/budou ... + infinitiv významového slovesa*

	singulár	plurál
1. os.	budu volat	budeme volat
2. os.	budeš volat	budete volat
3. os.	bude volat	budou volat

U **několika sloves nedokonavých** (většinou s významem pohybu) se vyjadřuje budoucí čas **tvarem jednoduchým s předponou po- (pů-)** – *ponesu, poběžím, půjdu* atd.

❖ MINULÝ ČAS

- Vyjadřuje se **u všech sloves tvary složenými z příčestí činného** (volal, psala, dělali) + **přítomných tvarů slovesa být** (volal jsem, psala jsi, dělali jsme). Pouze **ve 3. os. sg. i pl.** pomocné sloveso **být není vyjádřeno** (volal, psala, dělali).

	<i>singulár</i>	<i>plurál</i>
1. os.	volal, -a jsem	volali jsme
2. os.	volal, -a, -o jsi	volali jste
3. os.	volal, -a, -o	volali

➤ NEPRAVIDELNÁ SLOVESA

Mezi slovesa s nepravidelným skloňováním patří:

- být
- jíst
- vědět
- chtít

❖ SLOVESO BÝT

Oznamovací způsob přítomný:

	<i>singulár</i>	<i>plurál</i>
1. os.	jsem (nejsem)	jsme (nejsme)
2. os.	jsi (nejsi)	jste (nejste)
3. os.	je (není)	jsou (nejsou)

Rozkazovací způsob:

	<i>singulár</i>	<i>plurál</i>
1. os.	---	buďme
2. os.	buď	buďte

Budoucí čas:

	<i>singulár</i>	<i>plurál</i>
1. os.	budu	budeme
2. os.	budeš	budete
3. os.	bude	budou

Podmiňovací způsob:

	<i>singulár</i>	<i>plurál</i>
1. os.	byl/byla/bylo bych	byli/byly/byla bychom
2. os.	byl/byla/bylo bys	byli/byly/byla byste
3. os.	byl/byla/bylo by	byli/byly/byla by

Ostatní tvary:

příčestí činné (minulý čas)
příčestí trpné
infinitiv

byl, byla, bylo, byli/byly/byla
byt (např. pozbyt)
být

❖ **SLOVESA JÍST, VĚDĚT:**

Oznamovací způsob přítomný:

	<i>singulár</i>			<i>plurál</i>	
1. os.	jím	vím		jíme	víme
2. os.	jíš	víš		jíte	víte
3. os.	jí	ví		jedí	vědí

Rozkazovací způsob:

	<i>singulár</i>			<i>plurál</i>	
1. os.	---	---	jezme	vězme	
2. os.	jez	věz	jezte	vězte	

Ostatní tvary:

příčestí činné (minulý čas)
příčestí trpné
infinitiv

jedl, -a, -o, -li/-ly/-la; věděl, -a, -o, -li/-ly/-la
sněden, najeden, pověděn, -a, -o, -ni/-ny/-na
jíst, vědět

❖ **SLOVESA CHTÍT:**

Oznamovací způsob přítomný:

	<i>singulár</i>		<i>plurál</i>	
1. os.	chci		chceme	
2. os.	chceš		chcete	
3. os.	chce		chtějí	

Rozkazovací způsob:

	<i>singulár</i>		<i>plurál</i>	
1. os.	---		chtějme	
2. os.	chtěj		chtějte	

Ostatní tvary:

příčestí činné (minulý čas)
příčestí trpné
infinitiv

chtěl, chtěla, chtělo, chtěli/-ly/-la
chtěn, chtěna, chtěno, chtění/-ny/-na
chtít

➤ **PŘECHODNÍKY**

Přechodníky vyjadřují děje doprovázející, doplňující hlavní děj, vyjádřený určitým slovesem věty (přísudkem). Vztahuje se vždy k podmětu věty, shoduje se s ním v čísle a zčásti v rodě.

Rozlišujeme:

- přechodník přítomný
- přechodník minulý

❖ PŘECHODNÍK PŘÍTOMNÝ

- Vyjadřuje **děj současný** s dějem vyjádřeným určitým slovesem věty. Tvoří se od **nedokonavých sloves**. Např. *Házel proutky do vody, **dívaje se** za nimi. Hází proutky do vody, **dívaje se** za nimi. Bude házet proutky do vody, **dívaje se** za nimi.*
- Tvoří se od **kmene přítomného** (vznikne oddělením koncovky přítomného času – např. nes-e, pros-í).

Tvary přechodníku přítomného

	singulár		plurál
	M	F, N	všechny rody
nes-ou	nes a	nes ouc	nes ouce
ber-ou	ber a	ber ouc	ber ouce
píš-í	píš e	píš íc	píš íce
tiskn-ou	tiskn a	tiskn ouc	tiskn ouce
kry-jí	kryj e	kryj íc	kryj íce
pros-í	pros e	pros íc	pros íce
trp-í	trp ě	trp íc	trp íce
sázej-í i sáz-í	sázej e	sázej íc	sázej íce
dělaj-í	dělaj e	dělaj íc	dělaj íce

❖ PŘECHODNÍK MINULÝ

- Vyjadřuje **děj předcházející** ději vyjádřeným určitým slovesem věty. Tvoří se od **dokonavých sloves**. Např. ***Přistoupiv** k chodcům, zeptal se na cestu. **Přistoupivše** blíže, poznali jsme je. **Vyslechna** mou obranu, rozsud', otče!*
- Tvoří se od **kmene minulého** (vznikne oddělením koncovky minulého času – př. br-al, zavol-ali)

Tvary přechodníku minulého

	singulár		plurál
	M	F, N	všechny rody
vynes-li	vynes	vynes ši	vynes še
vybra-li	vybr v	vybr vši	vybr vše
napsa-li	naps v	naps vši	naps vše
přítisk-li	přítisk nuv	přítisk nuvši	přítisk nuvše
pokry-li	pokry v	pokry vši	pokry vše
vyprosi-li	vyprosi v	vyprosi vši	vyprosi vše
utrpě-li	utrpě v	utrpě vši	utrpě vše
vysáze-li	vysáze v	vysáze vši	vysáze vše

uděla-li

uděla**v**

uděla**vši**

uděla**vše**

Poznámky:

- Je-li **kmen minulý zakončen na souhlásku**, je tvar přechodníku minulého **pro mužský rod v sg. bez koncovky** (*vynes-li – vynes*), pro ženský a střední rod v sg. je pak koncovka **–ši** (*vynesši*) pro plurál pak **–še** (*vynesše*)
- Je-li **kmen minulý zakončen na samohlásku**, jsou tvary pro přechodník minulý zakončené **v sg. mužského rodu na –v** (*vysáze-li – vysázev*), v sg. ženského a středního rodu na **–vši** (*vysázevši*) a v plurálu na **–vše** (*vysázevše*).